

Ποιες (και πώς) από τις πρόσφατες χωρικές πολιτικές επηρεάζουν κρίσιμα τις διαδικασίες παραγωγής της Αθήνας-πόλης.

Ως βασικό χαρακτηριστικό της χωρικής πολιτικής από την αρχή της μεταπολίτευσης ως επισημανθεί η νέα αντίληψη για τα ζητήματα του χώρου, όπως καταγράφεται στο αναθεωρημένο Σύνταγμα του 1975, όπου για πρώτη φορά γίνεται αναφορά στις έννοιες της χωροταξίας και της πολεοδομίας και ορίζεται ότι η προστασία του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος αποτελεί υποχρέωση του κράτους (άρθρο 24). Τα επόμενα 40 χρόνια, όλες οι –πολλές τον αριθμό και αρκετές φορές ανακόλουθες μεταξύ τους– θεσμικές χωροταξικές και πολεοδομικές ρυθμίσεις που ακολούθησαν είχαν κατεύθυνση αναφοράς την υποστήριξη του συγκεκριμένου άρθρου.

Όχι ότι η «πράξη» ακολούθησε τα «λόγια». Κάθε άλλο. Για την Αθήνα-πόλη ειδικά τονίζεται ότι *σημαντικές χωρικές πολιτικές ασκούνταν και ασκούνται καθημερινά, στην πραγματικότητα δίχως να λαμβάνουν υπόψη τους όποιους θεσμοθετημένους ή μη σχεδιασμούς*. Κατά τις τρεις Προγραμματικές Περιόδους των Κοινοτικών Πλαισίων Στήριξης, *με πακτωλό χρηματικών πόρων να διοχετεύεται προς συγκεκριμένα δημόσια έργα δίχως προτεραιότητες και ιεράρχηση*, τον οποίο διαχειρίστηκαν εξίσου οι κυβερνήσεις του ΠΑ.ΣΟ.Κ. και της ΝΔ, εξελίχθηκε στην Αθήνα-Αττική μια μεγάλης εμβέλειας Επιχείρηση Χωροταξικής και Πολεοδομικής Ανασυγκρότησης, η οποία συνεχίστηκε, χρηματοδοτούμενη από το Δ΄ Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης.

Πρόκειται δηλαδή για «γενικευμένη» άσκηση χωρικών πολιτικών, *δίχως* στοχευμένη χωρική ανάπτυξη. Όμως, αφενός η πραγματοποίηση των έργων και αφετέρου η παρουσία τους στους συγκεκριμένους χώρους δημιούργησαν σοβαρές επιπτώσεις, οι οποίες δεν είχαν προηγουμένως εκτιμηθεί όπως θα έπρεπε.

Στην πρόσφατη περίοδο, φαίνεται να ξεπεράστηκε η ανάγκη ακόμη και αυτής της κεντρικής αναφοράς και, για πρώτη φορά, οι θεσμικές χωρικές πολιτικές της περιόδου της κρίσης, οι λεγόμενες μνημονιακές, δεν έχουν καν ως κεντρικό άξονα αναφοράς την προστασία του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος. Στην ανακοίνωση επιχειρείται να προσεγγιστούν αφενός οι επιπτώσεις των θεσμικών ρυθμίσεων στο χώρο της Αθήνας/Αττικής –εάν αυτές εφαρμοστούν–, και αφετέρου οι πραγματικές επιπτώσεις στον ίδιο χώρο από την πολιτική πραγματικότητα του *laisser faire*, η οποία κυριαρχεί.

PANIA ΚΛΟΥΤΣΙΝΙΩΤΗ Αρχιτέκτων Πολεοδόμος-Χωροτάκτης.